Keski-Suomen hyvinvointialueen tukiperhetoiminnan sekä tukihenkilötoiminnan myöntämisperusteet 1.1.2027 alkaen

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 18.11.2026
1221/05.00.00/2026

Valmistelija

palvelujohtaja Maria Aalto p. 050 413 5912
palvelupäällikkö Päivi Rozigary p. 040 613 9571
palvelupäällikkö Satu Moisio p. 050 304 8268

Selostus asiasta

Yleistä

Keski-Suomen hyvinvointialueella on ollut 1.1.-31.8.2026 kaksi määräaikaista omaa tukihenkilöä, joiden määräaikaiset toimet ovat päättyneet 1.9.2026 alkaen.

Jatkossa sosiaalihuoltolain mukaista tukihenkilötoimintaa järjestetään järjestöjen järjestämänä matalan kynnyksen palveluna sosiaalityön asiakkaille tai Keski-Suomen hyvinvointialueen kouluttamien omien vapaaehtoisten tukihenkilöiden toimesta hyvinvointialueen omana toimintana sosiaalityön asiakkaille. Lastensuojelun jälkihuollossa on mahdollista käyttää ammatillista tukihenkilötyötä ostopalveluna rajatuissa tilanteissa. Eri järjestöjen matalan kynnyksen tukihenkilötoimintaan voi ohjautua myös ilman sosiaalihuollon asiakkuutta.

Vuonna 2025 tukihenkilötoimintaa järjestettiin pitkälti ostopalveluna ja omien hyvinvointialueen työntekijöiden turvin vuonna 2026 toimintaa on edelleen kehitetty ja koordinoitu kotiin vietävistä palveluista omien vapaaehtoisten tukihenkilöiden kouluttamisen kautta vastaamaan tukihenkilötoiminnan tarpeeseen. Vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta on huomattavasti ostettua palvelua edullisempaa. Ammatillisen tukihenkilötoiminnan ostopalvelulla on aikaisemmin korvattu osittain puuttuvia sosiaali- ja terveyspalveluita.

Järjestöjen kautta järjestettävä tukihenkilötoiminta on ammatillisesti ohjattua vapaaehtoistoimintaa, jonka avulla pyritään ennaltaehkäisemään ongelmia. Tukihenkilöt ovat koulutettuja tavallisia, luotettavia aikuisia, jotka antavat aikaansa ja huomiotaan lapsille, nuorille, perheille.

Tukiperhetyössä painopistettä on tavoitteen mukaisesti siirretty omaan toimintaan ja yhdenmukaistettu palvelun kohdentamista hyvinvointialueella.

Tukihenkilötoiminta

Sosiaalipalveluna voidaan järjestää erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai hänen perheelleen tukihenkilö tai -perhe. Tukihenkilö ja tukiperhe ovat sosiaalihuoltolain (1301/2014) 28 §:n tai lastensuojelulain (417/2007) 36 §:n mukaisia tukitoimia, joiden tavoitteena on turvata erityistä tukea tarvitsevan lapsen kasvua ja kehitystä.

Tukihenkilö helpottaa perheen kuormitusta tukemalla arjen sujumista, viettämällä aikaa lapsen tai lasten kanssa, viemällä lasta harrastuksiin, innostamalla ja tukemalla esimerkiksi koulunkäynnissä tai itsenäiseen elämään siirtymisessä. Tukihenkilö voi myös auttaa perheenjäseniä

hakemaan sosiaaliturvaetuuksia ja vahvistaa heidän voimavarojaan navigoida palvelujärjestelmässä.

Myöntämisen kriteerien avulla kohdennetaan palvelua tarkoituksenmukaisemmin lapsille ja nuorille, jotka hyötyvät matalan kynnyksen toiminnasta.

Sosiaalihuoltolain mukaista tukihenkilötoimintaa järjestetään joko järjestöjen järjestämänä matalan kynnyksen palveluna tai hyvinvointialueen omien kouluttamien vapaaehtoisten tukihenkilöiden toimesta sosiaalityön asiakkaille.

Vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukihenkilötoimintaa voidaan myöntää silloin, kun lapsen haasteet ovat lieviä. Lastensuojelun jälkihuollossa on mahdollista käyttää ammatillista tukihenkilötyötä ostopalveluna rajatuissa tilanteissa esimerkiksi silloin, kun nuori asuu toisella hyvinvointialueella sijaitsevassa kunnassa. Eri järjestöjen matalan kynnyksen tukihenkilötoimintaan voi ohjautua myös ilman sosiaalihuollon asiakkuutta.

Hyvinvointialueen valmentamat vapaaehtoiset tukihenkilöt vertautuvat järjestötoimijoiden järjestämään tukihenkilötyöhön. Vapaaehtoinen tukihenkilö on turvallinen aikuisystävä ja tarkoitettu erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille tai lastensuojelun asiakkaille, joiden oma tukiverkosto on pieni. Tuettavat ovat 7–17-vuotiaita lapsia, jotka tarvitsevat perheen ulkopuolisen aikuisen seuraa ja tukea. Tukihenkilön kanssa lapsi voi hankkia positiivisia kokemuksia tai elämyksiä.

Mikäli kyseessä on koko perheen tai vanhemmuuden tuen tarve, on arvioitava vastaako perhetyön palvelu paremmin tilanteeseen. Tukihenkilötyöllä ei voi korvata sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä, vaikka huoltajat eivät suostuisi vastaanottamaan perhetyötä.

Tukihenkilötoiminnassa on ollut 1-8/2026 ostopalveluissa 10 asiakasta. Omassa työssä 32 asiakasta. Hyvinvointialueen omia vapaaehtoisia tukihenkilöitä on 11 ja 11 asiakasta. Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminnassa on ollut yhteensä 8 asiakasta.

Omien vapaaehtoisten tukihenkilöiden määrät tulevat kasvamaan, koska uusia vapaaehtoisia koulutetaan 2-4 kertaa vuodessa. Toiminta on käynnistynyt vuoden 2026 alussa.

Tukiperhetoiminta

Sosiaalihuoltolain mukainen tukiperhepalvelu on tarkoitettu pääsääntöisesti 3-12 -vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Tukiperhetoiminnan tavoitteena on turvata erityistä tukea tarvitsevan lapsen kasvua ja kehitystä tarjoamalla lapselle huolenpitoa, huomiota ja yhteistä tekemistä tukiperheen arjessa. Samalla tukiperhesuhde antaa lapsen vanhemmalle mahdollisuuden kerätä voimavaroja ja jakaa kasvatusvastuuta. Palvelua myönnetään perhesosiaalityön ja lastensuojelun asiakaslapsille. Myöntämisperusteiden tavoitteena on vahvistaa yhdenvertaisuutta tukiperhepalvelun myöntämisessä.

Tukiperhepalvelu on määräaikainen ja tavoitteellinen tukitoimi. Tukiperhepalvelun myöntämisestä arvion tekee aina sosiaalihuollon ammattihenkilö ja palvelun tarve sekä tavoitteet kirjataan asiakassuunnitelmaan. Tukiperhepalvelun myöntämiseksi ei riitä vanhemman toive palvelusta, vaan päätös perustuu lapsen ja perheen

yksilölliseen kokonaistilanteeseen ja palvelutarpeeseen. Myöntäminen ja tavoitteet tulee arvioida ensisijaisesti lapsen tarpeiden näkökulmasta, ei pelkästään vanhemman jaksamisen näkökulmasta.

Lapsen oma vanhempi ja lähiverkosto ovat aina ensisijainen taho lapsen arjessa. Ennen tukiperhepalvelun myöntämistä toisen vanhemman tilanne ja halu ottaa lasta luokseen on aina selvitettävä riittävällä tavalla. Mikäli lapsen toinen vanhempi on halukas osallistumaan lapsen arkeen, tulee ensisijaisesti tukea häntä siihen. Vuoroviikoin vanhempiensa luona asuville lapsille ei pääsääntöisesti myönnetä tukiperhettä. Ensisijaista on arvioida, onko lapsen asumisesta ja tapaamisista tehty sopimus lapsen edun mukainen. Hyvinvointialue ei tee tukiperhesopimuksia sukulaisuuteen tai tuttavuuteen perustuen, sillä heidän katsotaan kuuluvan lapsen luontaiseen läheisverkostoon.

Tukiperhepalvelua voidaan myöntää lapselle, jonka perheessä on useita kuormittavia tekijöitä, eikä perheellä ole omaa läheisverkostoa tukemassa. Vanhemmalla voi olla esimerkiksi mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia tai pitkäaikaisia, arkea haittaavia fyysisiä sairauksia tai pitkään jatkuneita haasteita jaksamisessa. Perheen tuen tarpeet tulee olla nimettävissä.

Tukiperhepalvelua ei ole mahdollista myöntää, jos perheen kohdalla ei ole arvioitu riittävästi muutostyön, kuten kotiin vietävien palvelujen mahdollisuutta auttaa perhettä ja siten poistaa tuen tarvetta aiheuttavia haasteita. Tukiperhettä ei myönnetä, mikäli alle kouluikäisen lapsen ja perheen tuen tarpeeseen pystytään vastaamaan ohjaamalla perhe varhaiskasvatuksen piiriin ensisijaisena palveluna. Jos perheellä on lyhytaikaisemman tuen tarve, johon voidaan vastata kotipalvelulla tai muilla määräaikaisemmilla sosiaalipalveluilla, ei tukiperhepalvelua voida myöntää.

Tukiperhe on valmennuksen saanut perhe, jolla on mahdollisuus ottaa sovitusti ja säännöllisesti omaan perheeseen erityistä tukea tarvitseva lapsi tavallisesti kerran kuukaudessa viikonlopuksi. Tukiperheeltä edellytetään kykyä vastata lapsen tarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa sekä toimia yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa.

Tukiperhe tukitoimena lastensuojelun sijaishuollossa

Huostassa olevalle ja kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle voidaan järjestää tukipalveluna tukiperhe. Palvelun myöntäminen perustuu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioon palvelun tarpeesta. Sijaishuollossa tukiperheen tarkoitus on ensisijaisesti lapsen ihmissuhteiden tukeminen. Tukiperhe voidaan myöntää lapsen erityistarpeiden vuoksi, esimerkiksi lapsella ei ole lainkaan läheisverkostoa, tai on tärkeää tukea ihmissuhteita mahdolliseen entiseen sijaisperheeseen. Tukiperhe voi toimia lapsen lomapaikkana. Tukiperhettä ei myönnetä perhehoitajan vapaan järjestämiseksi.

Tukiperhe tukitoimena lastensuojelun jälkihuollossa

Tukiperhepalvelua voidaan järjestää alaikäiselle jälkihuollon asiakkaalle samoin perustein kuin lastensuojelun avohuollon tai perhesosiaalityön asiakkaalle. Täysi-ikäiselle jälkihuoltonuorelle tukiperhe järjestetään vain poikkeustapauksissa. Lähtökohtaisesti sijaishuollon aikaista tukiperhesopimusta voidaan jatkaa jälkihuollon tukitoimena erityistä harkintaa käyttäen, jos perhesuhde on edelleen nuorelle ja hänen itsenäistymiselleen merkityksellinen. Tukiperhepalvelua myönnetään

nuorille, joilla ei ole muuta läheisverkostoa tai tukiperhetoiminta on nuoren sisarussuhteiden säilymiseksi välttämätöntä.

Yhteys strategiaan

Painopisteen siirto varhaisempaan tukeen ja tarpeenmukaisten palveluiden takaaminen sekä palvelun myöntämisperusteiden yhdenmukaistaminen hyvinvointialueella. Lisäksi strateginen tavoite on tuottaa palvelu kustannustehokkaimmalla tavalla.

Nykytilankuvaus

Keski-Suomen hyvinvointialueella on vuodesta 2024 lukien suunnitelmallisesti pyritty suuntamaan tukihenkilötyön palvelua ensin hyvinvointialueen omaan toimintaan ja vapaaehtoisuuteen perustuvaan järjestölähtöisesti toteutettavaan toimintaan ostopalveluun nähden ensisijaisena järjestämisen tapana. Vuosien 2025 -2026 aikana asiaa on prosessinomaisesti viety eteenpäin erityisesti sosiaalityön ja kotiin vietävien palveluiden yhteistyönä tarkoituksena taata sopivat ja tarkoituksenmukaiset palvelut asiakkaille. Ostopalveluihin on ohjautunut hyvinvointialueella aiemmin merkittävä osa ammatillisen tukihenkilötyön palveluun ohjautuneista lapsista ja jälkihuoltonuorista.

Jatkossa palvelu toteutetaan pääosin omana tai vapaaehtoisuuteen perustuvana palveluna. Kyseessä on säästötoimenpide; omana toimintana järjestettävä palvelu on kustannustehokasta.

Tukiperhepalvelun järjestämisessä on vuodesta 2024 alkaen siirretty painopistettä ostopalveluista omaan toimintaan. Ostopalvelun suhdetta omaan toimintaan on vähennetty edelleen vuoden 2026 aikana lisäämällä omassa toiminnassa tukiperheiden rekrytointia ja valmennusta. Tavoitteena on vuoden 2027 jälkeen jatkossa järjestää tukiperhepalvelu pääsääntöisesti omana toimintana, sillä se on huomattavasti edullisempaa kuin ostopalveluna järjestetty toiminta.

Tukiperhepalvelun piirissä oli 30.8.2026 yhteensä 146 lasta, joista omana tuotantona järjestettiin tukiperhesuhde 120 lapselle ja ostopalveluna 26 lapselle. Ostopalvelut ovat kilpailutettu ja hankintasopimus on voimassa vuoden 2027 loppuun saakka. Toimeksiantosuhteisten tukiperheiden kustannusten korvaukset vahvistettiin Keski-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, eivätkä ne ole muuttuneet sen jälkeen.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Yhtenäiset palveluiden myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden palveluihin ohjautumiseen, palveluiden oikea-aikaisuuteen, palveluiden saatavuuteen ja riittävyyteen sekä hyvinvointialueelle aiheutuviin kustannuksiin. Oikea-aikaisella palveluiden myöntämisellä vaikutetaan hyvinvointialueen palvelurakenteeseen, joka on yksi strategisista tavoitteista.

Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2024) 26 §
Lastensuojelulaki (417/2007) 36 §
Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

Toimivalta

hallintosääntö 18 §

Esittelijä

Toimialajohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut Kallimo Kati

Päätösehdotus

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä Keski-Suomen hyvinvointialueen tukiperhetoiminnan sekä tukihenkilötoiminnan myöntämisperusteet liitteen mukaisesti 1.1.2027 alkaen.

Mikäli valtuuston talousarviopäätöksellä on vaikutusta tehtyyn päätökseen, niin asia otetaan uudelleen käsittelyyn hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnassa joulukuussa ja tehdään uusi päätös.

Päätös